

İNGİLTERE'DE ÜNİVERSİTE PLANLAMA VE BÜTÇELEME ÖRGÜTÜ

University Grants Committee (UGC)

Çeviren : Doç. Dr. M. ÂDEM

UGC, üniversitenin parasal gereksinimleri konusunda Hükümet'e danışman olarak Temmuz 1919'da kurulmuştur. 1946 yılında görevi aşağıdaki şekilde değiştirilen UGC, yeniden düzenlenmiştir. Buna göre UGC'nin amacı, "İngiltere'de üniversitenin parasal gereksinimlerini incelemek, parlamentoya kabul edilen tüm ödeneklerin kullanılması konusunda Hükümet'e görüş bildirmek; Birleşik Krallıkta üniversite öğretimine ilişkin bilgileri derlemek; incelemek ve yaymak; üniversiteler ve ilgili kurumlarla, gelişme projeleri hazırlamak ve uygulamak, anılan projelerin ulusal gereksinimlere tümüyle uygun olup olmadığı konusunda gerekli kurumlarla işbirliği yapmaktır.

UGC yasal bir organ değildir. Kuruluşu konusunda hiçbir yasa bulunmamaktadır. Üyeleri, Galler ve İskoçya Devlet Bakanlarının onayı ile Eğitim ve Bilimle görevli Devlet Bakanı tarafından atanmışlardır. Üyeler tüm görevlerini, bireysel olarak yerine getirirler. Bilgileri ve deneyimlerinin çok geniş kapsamlı olmasına karşın, üyeler hiçbir üniversitenin, hiçbir kuruluşun temsilcisi değildir. Yalnız başkan, görevinde tam zamanlı olarak çalışır, başkan yardımcısı yarım zamanlı olarak çalışır, üyeler zamanlarının yaklaşık beşte birini komite için ayırırlar, kalan zamanda mesleklerinde çalışır, başkan yardımcısı yarım zamanlı olarak çalışır, üyeler zamanlarının yaklaşık beşte birini komite için ayırırlar, kalan zamanda mesleklerinde çalışırlar. Halen başkan ve başkan yardımcısı di-

(*) UGC için Üniversite Yardım Komitesi, Üniversite Sübvansiyon Komitesi vb. karşılık bulmak mümkündür. Gördüğü işler açısından Üniversite Planlama - Bütçeleme Komitesi denilmesi uygun görülmüştür.

şında komitenin 14'ü üniversiteden, 2'si sanayiden ve 3'ü de öteki eğitim kesimlerinden olmak üzere tam 19 üyesi bulunmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, öteki bazı hükümet organları ve araştırma Konseyleri, Komiteye gözlemci gönderirler ancak bu gözlemciler kararlara katılmazlar.

Komite, Eğitim ve Bilim Bakanlığına bağlı olup, görüşlerini Hükümete gizli olarak bildirir

Komiteye, üniversitenin çeşitli konularını içeren birçok danışma alt-komiteleri bağlıdır. Bu alt-komitelerin üyeleri Komite tarafından atanmış olup, üyelerinden birinin başkanlığında toplanırlar. Anılan alt komite üyeleri çoğunlukla üniversitelerden gelmektedir ve her biri belli bir alanda uzmandır. Bazı özel sorunları incelemek amacıyla zaman zaman belli bir süre çalışmak üzere çalışma kümeleri kurulur.

UGC'nin Kuruluş Nedeni

Genel olarak üniversiteler bir yasa uyarınca kurulmuş bağımsız, özerk kuruluşlardır. Kendi kendilerini yönetmekte serbesttirler ve hiçbir yasal denetime ve bakanlık emirlerine tabi değildirler. Buna karşılık, üniversite ödeneklerinin en büyük bölümü devletçe karşılanmaktadır. Üniversiteler ülke ekonomisinde olduğu denli ulusal bir politikanın hazırlanmasında da çok önemli bir rol oynarlar.

Bu koşullarda, Hükümet harcamalarını denetlemekte yararlanılan normal yöntemleri uygulamak yerine, Komitenin Devlet ve Üniversiteler arasında aracı bir kurum olması gerekmektedir. Başka bir deyişle, Hükümetin doğrudan müdahalesi olmadan, üniversitelere kamu ödenekleri sağlayan bir sistem olması, hazine olarak devletin yararları ile ulusal politikaların gerekleri ve üniversite özgürlük ve özerkliğinin bağdaştırılması gerekmektedir.

UGC, işte bu görevi yapan organdır.

Ödenek Sistemi

UGC, 1970'lerde 43 üniversite ve 2 Ticaret Okuluna ödenek veriyordu. UGC Oxford ve Cambridge üniversitelerinin hiçbir fakülte ya da okuluna ödenek vermemektedir. 1969-70 öğretim yılı başında İngiltere'de üniversitede tam zamanlı öğrenci sayısı 219.000 idi.

UGC, bizzat üniversitelerden gelen değerlendirme ve önerileri inceledikten sonra, üniversitenin toplam parasal gereksinimleri konusunda düzenli olarak Hükümete bilgiler sunar Hükümet, üniversitelere verilebilecek ödeneklerin tavanını belirler. UGC, bu ö-

deneklerin çeşitli kuruluşlar arasında dağılımını yapmakla görevlidir. Hükümetin üniversitelere yaptığı malî yardım, başlıca üç harcama kaleminden oluşur: olağan harcamalar, olağanüstü harcamalar ve donatım harcamaları. UGC, öğrencilere burs verme ya da öğrenci sendikalarına aidat ödeme vb. konularla ilgilenmez.

1. Olağan Yardımlar

Olağan yardımlar, personel ücretleri, bölümleri laboratuvar, kütüphane, işletme ve bakım giderleri vb. oluşur. 5 yıllık bir dönem için toplam miktar Hükümetçe belirlenmektedir. Sonra, beş yıllık dönemin her yılı için verilecek yardım, UGC tarafından çeşitli üniversite kuruluşları arasında bölüştürülür.

Genellikle, toplam yardım miktarı 5 yıllık sürede artmaz. Aşağıdaki durumlar hariç :

a) Örneğin toplam öğrenci sayısı konusunda Hükümet politikasında önemli bir değişikliğin ortaya çıkardığı harcamaları karşılamak.

b) Hükümetin onayı ile üniversite mensuplarının ücretlerini artırmak.

c) Zaman zaman UGC tarafından, incelendikten sonra istenen ve Hükümetçe onaylanan, üniversite mensuplarının geçinme endeksi temel alınarak hazırlanan fiyat artışları konusundaki istekleri karşılamak, Üniversitelerin bazı yerel vergileri ödemesi için Hükümetçe verilen bazı özel yardımlar (olağan yardımların dışında).

2. Olağanüstü Yardımlar

Olağanüstü yardımlar, şu dört özel hedefe karşılık olmaktadır

- Önonay alınmış olan yapımların finansmanı,
- Arsaların kamulaştırılması,
- Öğretim elemanlarının saat ücretleri,
- Binaların donatılması,

Bunlardan birincisi, yıllık harcamalar konusunda hepsinden önemli ve büyük ölçüde diğer üçünün gereksinmelerini belirleyici niteliktedir. Hükümet belli bir malî yıl içinde yapılacak bina yardımlarının toplam değerini belirler. Bu çerçevede UGC, üniversite yapımlarının programlarının dağılımına karar verir ve bunların kural ve fiyatlarını denetler.

3. Donatım Yardımları

Öğretim ve araştırmada kullanılmak üzere donatım alımı için yeni bir yardım ayrılma dizgesi 1 Nisan 1970 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten önce yalnız yeni binaların donatımı için yardım yapıyordu. Üniversiteler, mevcut donatımı yenilemek için olağan gelirlerinden harcamak zorundaydılar. Yeni dizgeye göre, her üniversite her yıl, birkaç yıl önce belirlenmiş bir ödenek tutarına sahiptir ve kalın çizgileriyle bu miktar kayıtlı öğrenci sayısına karşılık olmaktadır. Bu miktarlardan, bir donatım fonu oluşturmak, onu, ya eldeki binaların yenilerini yapmak ya da yeni binaları donatmak konusunda istedikleri gibi kullanmakta üniversiteler serbesttirler.

Üniversite Gelişmesinin Planlanması

Üniversitenin parasal gereksinmelerini kestirmek için UGC üniversitelerce hazırlanan projeleri, aynı zamanda üniversite öğrenimi görmek isteyen öğrenci sayıları, ulusal düzeyde nitelikli diplomalı gereksinmeleri ve eldeki kaynakların miktarını dikkate almak zorundadır.

Öyleyse UGC, öğrenci sayıları konusunda olduğu denli kaynaklar konusunda da gelecekteki üniversitenin yapısına, boyutlarına, dengesine sıkı bir biçimde bağlıdır. Bundan başka bütünüyle üniversite ve bu bütünü oluşturan her üniversite için gelişmesinin ayrıntılı ve temel stratejisini hazırlamak UGC'nin görevleri arasındadır. Bu nedenle UGC, bir yandan Rektör ve Yüksekokul yöneticileri Komitesi aracılığı ile üniversitelerle, öte yandan bireysel olarak Hükümetle sürekli ve çok sıkı bir diyaloga girmektedir. UGC, parasal yardım toplanmasında ve öğrenci sayılarına ve üniversitede maliyetlere ilişkin istatistiksel dizilerin çözümlenmesinde önemli bir rol oynar, ayrıca planlanan gelişme koşulları konusunda üniversiteleri çok açık ve olumlu bir yönlendirmede bulunmakla da görevlidir.

1967-1972 döneminde olağan yardımlar ayrılırken UGC, aşağıdaki noktalarda her üniversiteye ışık tutmuştur

1. (Önlisans, lisans ve lisans-üstü, Sosyal Bilimler ve Fen öğrencileri arasındaki farkı da belirterek) 1971-1972 yılı yardımı hesaplamada kullanılan öğrenci sayıları.

2. Beş yıllık dönemde tümüyle üniversite gelişmesi konusunda genel bir yönlendirmeye ilişkin bilgi.

3. Söz konusu üniversitece sunulan öneriler ve UGC'nin olumlu ya da olumsuz görüşü alınan öneriler konusunda yorumlar.

Üniversitelerin Bütçesel Özerkliği

Genel olarak olağan yardımlar, hiç bir koşul aranmadan yıllık yardımlar olarak verilmektedir. Her üniversite bütçesel özerkliği uyarınca aldığı yardımı istediği gibi kullanmakta serbesttir. Akademik işlerini yürütebilmek ve UGC'nin üniversiteyi "yönetmesinden" kaçınmak amacıyla üniversitelere belli derecede özerklik sağlamak için genel bir yardım ilkesini benimsemesinin zorunlu olduğu kabul edilmektedir. Öyleyse ulusal düzeyde bir üniversiteye verilmiş olan yardımın ne kadarı, şu bölüme, bu etkinliğe, öğretim ya da araştırmaya ayrılacağı üzerinde durulmaz.

Uygulamada genel yardım konusunda üniversiteye sunulan hareket serbestisi, gelenekle sınırlandırılmıştır.

Üniversiteler, genel stratejinin UGC'nin yetkisinde olduğunu bilmektedirler. Üniversiteler, özel gereklerine uygun bir biçimde kendi gelişmelerini planlamakta serbest olurlarsa UGC tarafından kendilerine verilmiş olan genel ve özel yöneltilmeler ışığında ulusal gerekleri ve öncelikleri dikkate almak zorundadırlar. Burada söz konusu olan, "UGC dizgesinin" temel taşlarından birini oluşturan geleneksel bir anlaşmadır. Bu anlaşmanın özeti, 1967-1972 dönemi için olağan yardımların ayrılması sırasında UGC tarafından yayımlanan yöneltme notunda bulunmaktadır.

Komite, anılan nottaki noktaların, beş yıllık dönem için üniversite gelişmesine ilişkin politika ve öncelikler konusunda karar alınacağı zaman tüm üniversitelere yararlı olacağını ummaktadır. Her üniversite, Komitece gönderilen genel ve özel yönergeler uyarınca, yıllık toplam yardımını fakülte ya da bölümlere bölüştürmekte serbesttir. Bununla birlikte, üniversitenin beş yıllık programının çerçevesi dışına çıkan, anılan yönerge dışında kalan harcamalar konusunda her tür girişimde Komitenin görüşünün alınması zorunludur.

Olağanüstü yardımlar, belli bir projenin gerçekleşmesi için verildiği zaman özgüldür ve UGC'nin izni olmaksızın başka amaçlar için kullanılamaz.

Donatım yardımlarına gelince, bunlar global yardımlar olup, üniversiteler istedikleri gibi kullanmakta serbesttirler.

UGC'nin İşleyişi

UGC, Ağustos ayı dışında bütün yıl her ay bir kez düzenli olarak toplanır. Gerek duyuldukça özel toplantılar düzenlenmektedir. Ayrıca her yıl bir hafta sonu tatilinde bir konferans düzenlenmektedir. UGC, zaman zaman Rektörler, Okul Müdürleri, Üniver-

site Profesörleri Derneği ile toplantılar düzenlemektedir. UGC, başkan ve başkanlık bürosunun üyelerinin aracılığıyla en geniş bir biçimde Hükümet organları, araştırma kurulları ve yüksek öğretimin gelişmesi ile ilgilenen öteki örgüt ve komitelerle sıkı bir ilişki içinde bulunmaktadır.

Rektörler ve üniversitenin öteki yöneticileri, her üniversitenin gündelik alışlagelen sorunlarını tartışmak amacıyla komite başkanı ve başkanlık bürosu üyeleriyle sürekli bir ilişki içinde bulunmaktadır. Bundan başka, UGC komite olarak her beş yıllık dönemde en az bir kez her üniversitenin öğretim üyesi, öğrenci, yönetici ve yönetim kurulu üyeleriyle görüşmektedir. Bu görüşmelerde üniversite yaşamını ilgilendiren tüm konular görüşülmektedir, hatta komite, ilgilileri tartışma konusu seçiminde serbest bırakır ve üniversitenin gelişme projeleri, öğretim araştırma arasında denge, eğitbilimsel yöntemler, kütüphanenin işlemesi öğretim üyeleri arasında ve bölümler arasında işbirliği, iletişim yolları (örneğin çeşitli statülerdeki personel, öğretim üyesi ve öğrenciler arasında ilişkiler ve öğrencilerin erinci (huzuru) konularındaki tartışmalardan yararlanır. Bu ziyaretler sırasında bazen şu ya da bu nedenle ya da bir kümenin özel olarak çalıştığı bir projeyi desteklemek için Komitenin, yardımı istenir. Ancak bu tür sorunlar her üniversitenin kendi yetkisi alanına girdiğinden Komite karışmamayı yeğlemekte, duruma göre bazen konuya üniversite yönetim kurulunun dikkatini çekmektedir.

Bu ziyaretler "operasyonel" olmayıp, hiçbir karar alınmaz ve hiçbir biçimde "denetleme" niteliği taşımaz. Ancak komiteye, doğrudan çeşitli kümelerce anlaşıldığı gibi her üniversiteye özgü politika ve sorunlardan bilgi alma fırsatı verir ve nispeten daha iyi bir ortamda oluşan görüş alışverişinde bulunulur. Her üniversitede olup bitenlerin bu genel görünümü, ülke düzeyinde üniversite havasını "teneffüs" ettirdiğinden UGC'ye çok yararlı olmaktadır.

Ayrıca UGC'nin alt danışma komiteleri için, kendi alanlarındaki girişimlerden haberdar olmak ve UGC'ye verdikleri danışma niteliğindeki bilgileri genişletmek amacıyla zaman zaman ziyaret ve konferanslar düzenlenmektedir.